

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЗАПАСІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ І МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Процес економічних перетворень в Україні спонукають підприємства до пошуку шляхів покращення результатів їх діяльності та підвищення якості системи обліку та контролю. Однією зі складових системи бухгалтерського обліку та контролю є оцінка запасів. На сьогоднішній день досить великою проблемою є визначення та сутність чистої вартості реалізації запасів, адже саме запаси займають переважну частину активів на підприємстві, а їх правильна оцінка є запорукою правильного та достовірного відображення більшої половини показників підприємства.

Нормативні документи з питань регулювання обліку запасів П(С)БО 9 та МСФЗ 2 містять деякі відмінності та неточності у їх визначеннях, а саме: визначення та сутності оцінки запасів методом чистої вартості реалізації.

Згідно з П(С)БО 9 чиста реалізаційна вартість – це сума коштів, яку суб'єкт господарювання планує отримати від реалізації запасів у процесі звичайної діяльності підприємства, за мінусом очікуваних витрат на завершення виробництва та збут. Отже, чиста вартість реалізації дорівнює ринковій вартості запасів за виключенням витрат, які підприємство понесе в процесі підготовки запасів до реалізації, а також безпосередньо при реалізації. [1]

Одночасно в МСБО 2 визначають, що чиста вартість реалізації - це попередньо оцінена продажна вартість запасів, у процесі звичайної діяльності підприємства за виключення витрат на завершення та витрат, які необхідно понести для здійснення реалізації даних запасів, які є попередньо оціненими [2].

Підсумувавши та поєднавши всі вище зазначені терміни, можна стверджувати що запаси мають відобразитися в балансі за вартістю, яка при їх реалізації, після дати складання балансу, реально трансформується в економічні вигоди такі, як грошові кошти чи їх еквіваленти. У даній ситуації виникає проблема визначення "очікуваної" вартості реалізації запасів, яка може бути меншою за їх собівартість з причин пошкодження або старіння, падінням цін на аналогічні запаси на активному ринку, збільшення очікуваних витрат на завершення та продаж.

Для прикладу, у США використовується поточна вартість заміни, яка ні є вищою, ні є нижчою, ніж чиста вартість реалізації, у той же час у більшості країн Європи ринкова вартість – це чиста вартість реалізації [3].

Окрім проблеми визначення даної вартості запасів, існує проблема їхнього відображення у фінансовій звітності підприємства. Законодавчими актами та положеннями передбачено оцінювати виробничі запаси за найменшою з двох оцінок: первісною або чистою вартістю реалізації. При умові стабільної економічної ситуації в країні, виробничі запаси в звіті про фінансовий стан підприємства доцільно відобразити за первісною вартістю, в той же момент, як за відчутних різких коливань рівня цін та при збільшенні рівня інфляції, відображення запасів за первісною вартістю не в змозі відобразити правдиву інформацію про їх вартість на дату складання балансу. В цьому випадку найбільш доцільною буде їх оцінка за чистою вартістю реалізації. Необхідність такої оцінки насамперед пов'язана із необхідністю застосуванням принципу обачності, який говорить про те, що активи та доходи не можуть бути завищеними, а витрати чи зобов'язання — заниженими [1].

На нашу думку, важливо, щоб оцінка таких активів, як запаси на дату балансу, ґрунтувалось на достовірній та правдивій оцінці. Адже Згідно з концептуальною основою фінансової звітності [4], для того, щоб інформація, яка наведена в звітності була правдивою та актуальною вона повинна мати три характеристики: бути повною, нейтральною та відображеною без помилок. На жаль, що стосується визначення чистої вартості реалізації запасів, таку оцінку не завжди можна забезпечити, адже головною проблемою є документальне підтвердження і застосування професійного судження.

Тому, ми пропонуємо визначати дану ціну на підставі наведеної інформації у прайс-листах інших підприємств, тарифах, економічних досліджень, або ж визначати очікувану вартість самостійно, проте для отримання більш достовірних показників слід використовувати середні ціни, аналізуючи декілька підприємств та з урахуванням попередньо отриманого досвіду підприємства, окрім цього рекомендується брати до уваги призначення та умови продажу запасів. Щодо відображення запасів у звітності, ми пропонуємо запровадити деталізацію, а саме причини та підстави рішення, щодо відображення запасів за чистою вартістю реалізації у примітках до річної фінансової звітності.

Список використаної літератури:

1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99..>
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_02.
3. Особливості проведення переоцінки запасів відповідно до П(С)БО [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://dtki.com.ua/debet/ukr/2000/48/48pr2.html>.
4. КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ [Електронний ресурс]. – 109. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009.